

А.М. Гончаренко

ВІД ДУШІ ДО ДУШІ

*(світ природи Бориса Грінченка
у творах для дітей)*

Навчально-методичний посібник

Київ 2015

УДК 373.2.016:821.161.2-32Грінченко](075.2)
ББК 74.100.5+84(4Укр)5-44я71

Г 65

Рекомендовано вченою радою Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол №3 від 22 листопада 2013 р.)

**Автор складає щиру подяку фахівцю й патріоту рідного слова
Таїсії Климівні Бурлаці за надані матеріали до посібника**

Рецензенти:

Богданець-Білоskalенко Н.І. – доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук.

Кот Н.М. – доцент кафедри теорії та історії дошкільної педагогіки Інституту розвитку дитини Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, кандидат педагогічних наук.

Гончаренко А.М.

Г 65 **Від душі до душі (світ природи Бориса Грінченка у творах для дітей) : навчально-методичний посібник / А.М.Гончаренко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2015. – 176 с. ISBN 978-966-194-217-1**

Посібник на прикладі небагатьох оповідань Бориса Грінченка розкриває узагальнену цілісну модель роботи з літературними творами для дітей. Ця модель містка, гнучка, піддається трансформуванню. Гармонійно поєднуються різні форми і засоби, методи і прийоми педагогічного впливу. Показана система накопичення досвіду дитини через спостереження за явищами та об'єктами природного довкілля, розкривається варіативна організація художньо-мовленнєвої діяльності.

Посібник рекомендовано для студентів зі спеціальності «Дошкільне виховання», «Початкова освіта», педагогів, батьків, вихователів дошкільних навчальних закладів, слухачів курсів післядипломної педагогічної освіти.

УДК 373.2.016:821.161.2-32Грінченко](075.2)
ББК 74.100.5+84(4Укр)5-44я71

ISBN 978-966-194-217-1

© Гончаренко А.М., 2015

© Видавничий Дім «Слово», 2015

Зміст

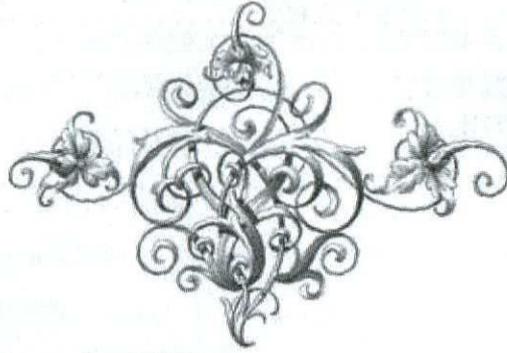
Вступ.....	8
<i>Розділ перший. Література як чинник розвитку особистості.....</i>	10
Розвиток особистості у дошкільному дитинстві.....	10
Фольклорно-літературні зразки як оздоба виховання дитини дошкільного віку.....	11
Літературна спадщина Бориса Грінченка про дітей і для дітей.....	14
<i>Розділ другий. Ознайомлення дітей дошкільного віку з оповіданнями Бориса Грінченка.....</i>	19
Роль дорослого.....	19
Підготовка педагога.....	24
Як ефективно організувати роботу з дітьми: поради та застереження.....	28
Орієнтовна комплексна модель ознайомлення дітей з літературними творами Бориса Грінченка.....	34
<i>Розділ третій. Комплексна модель ознайомлення дітей з оповіданням Бориса Грінченка «Бджоли-будівничі».....</i>	43
Дидактична вправа «Розпізнай на смак».....	43
Ігрова вправа «З медком».....	45

Бесіда «Мед дарує здоров'я»	46
Спостереження за рослинами, де найбільше бджіл.....	47
Спостереження за бджолою.....	48
Розповідь «Біля нас живе бджола»	50
Бесіда «Який буває мед»	51
Бесіда «Чи однаковий мед або Як мед називається»	53
Бесіда «Як на стіл приходять мед»	54
Розповідь «Де живуть бджоли»	55
Читання оповідання Бориса Грінченка «Бджоли-будів- ничі» та малювання за враженнями від почутого.....	57
Бесіда за змістом оповідання «Бджоли-будівничі».....	58
Переказування літературного твору.....	60
Лексична вправа «Підбери подібне (схоже) слово»	61
Перегляд настільного театру за сюжетом твору.....	62
Переказування літературного твору.....	63
Бесіда про жалоносних комах «Хто це?».....	64
Бесіда «Мед: хороше – погане, корисне – шкідливе, зруч- не – незручне, приємне – неприємне»	66
Бесіда «Кому бджоли передали свої назви»	67
Для допитливого педагога. Людина і бджола.....	68
Бджоли завбачують погоду.....	69
Оце дивина!.....	69
Вірші про бджолу-трудівницю.....	72
Загадки.....	77
Приказки та прислів'я.....	81
Прикмети.....	82
 Розділ четвертий. Комплексна модель ознайомлен- ня дітей з оповіданням Бориса Грінченка «Розумний Джек».....	 83
Спостереження за собакою.....	83
Малювання собаки за враженнями від спостережен- ня.....	84

Бесіда за змістом спостереження «Кого ми бачили»...	86
Бесіда за змістом спостереження «Який вигляд мав собака».....	87
Бесіда за змістом спостереження «Ми і собака».....	89
Бесіда за змістом спостереження «Настрій собаки»...	91
Створення описової розповіді про собаку.....	92
Читання оповідання Бориса Грінченка «Розумний Джек».....	93
Малювання за змістом літературного твору.....	95
Оповідання у малюнках.....	97
Бесіда за змістом літературного твору.....	98
Малюємо словесний портрет розумного Джека.....	100
Як точніше й правильно сказати.....	101
Акцентуаційно-фонетична вправа «Яке слово заховалося у кінці речення».....	102
Акцентуаційно-фонетична вправа «Де у слові заховався звук».....	103
Бесіда про собак мисливського призначення.....	105
Бесіда про собак спеціального призначення.....	106
Бесіда про декоративних (кімнатних) собак.....	107
Собака знає, яка погода нас чекає.....	109
Створення розповіді «Мій друг – собака».....	111
Малювання «Мій друг – собака».....	114
Для допитливого педагога. Дитина і собака.....	115
Класифікація порід собак.....	116
Мова тіла собак.....	119
Поведінка собак: прикмети і погода.....	119
Оце дивина!.....	120
Літературне слово про собаку.....	120
Прислів'я, приказки.....	122
Загадки.....	123

Розділ п'ятий. Комплексна модель ознайомлення дітей з оповіданням Бориса Грінченка «Мудра кицька»	124
Спостереження за кошеням.....	124
У гості до кошеняти.....	125
Малювання за змістом спостереження.....	127
Бесіда про кошеня.....	128
Спостереження за кішкою.....	130
Малювання кішки за враженнями від спостереження.....	131
Бесіда за змістом спостереження «Кого ми бачили»..	133
Бесіда за змістом спостереження «Що ж то була за кішка».....	134
Бесіда за змістом спостереження «Ми та кішка».....	136
Бесіда за змістом спостереження «Настрій кішки»...	137
Створення описової розповіді про кішку.....	139
Читання оповідання Бориса Грінченка «Мудра кицька».....	140
Малювання за змістом літературного твору.....	142
Оповідання у малюнках.....	143
Бесіда за змістом літературного твору.....	144
Розкажи про мудру кицьку іншими словами.....	146
Гра-спостереження за кошеням.....	147
Акцентуаційно-фонетична вправа «Де у слові заховався звук».....	148
Бесіда «Що моя киця любить, а коли сердиться».....	149
Малювання ситуацій взаємодії тварини і людини.....	151
Описові розповіді за сюжетом малюнків.....	152
Для допитливого педагога. Дитина і кішка.....	153
Породи котів.....	154
Великі родичі маленької киці.....	157
Мова тіла котів.....	159
Прикмети.....	160
Оце дивина!.....	160

Художнє слово про кішку.....	161
Загадки.....	165
Тлумачний словник.....	166
Рекомендована література.....	169

Вступ

Проблема розвитку, виховання дитини у всі часи була лакмусом для суспільства, сьогодення ж надає їй виняткової значущості. У період модернізації дошкільної освіти на повен зріст постає питання про гуманізацію завдань, удосконалення та оновлення змісту, олюднення освітнього простору задля становлення розвиненої особистості. Орієнтир на неповторність кожного «Я» акцентує увагу дорослого на необхідності виховання свідомої особистості.

Посібник орієнтує педагога на кооперування його з природою дитини: намагатися створити найкращі умови для розвитку внутрішніх здібностей дитини, її самовираження і саморозвитку. Кінцева мета: розвинути вільну, творчу особистість. Літературні твори, фактичні й омріяні події, персонажі, явища, пригоди складають цілісний образ світу, варіативну ставленнєво-дійову модель поведінки дошкільника, наповнюють його досвід. Природна допитливість дошкільника, прагнення до пізнання нового, незвіданого забезпечують фізичний, соціально-моральний, емоційно-ціннісний, пізнавальний, мовленнєвий, художньо-естетичний, креативний порух, активізуються інтелектуальні та мовленнєві процеси.

Поверхню цього айсберга становить мовленнєва особистість, яка може й хоче означити вербально/невербально власний досвід, покладатися на нього та діяти за власним розсудом, встановлювати предметно-часові, дійово-просторові, емоційні зв'язки. Для дитини дошкільного віку мова є

не лише засобом спілкування, а й способом сприйняття світу, відтворення його у свідомості. Тривалий час у педагогічній науці йшлося про навчання рідній мові, лише нещодавно зроблено спробу теоретично обґрунтувати основи становлення й розвитку мовленнєвої особистості. Різниця криється в тому, що оволодіння мовою як засобом спілкування є хоч і складним психічним, проте дещо передбачувано-запрограмованим процесом, що зводиться на перших порах до відтворення дитиною почутого. Значущіше й цікавіше бути причетним до народження особистості, яка через слово впускає або не впускає нас у свій внутрішній світ, розкриває чи втаємничує своє ставлення до навколишнього, до людей, виокремлює, вивчає та презентує себе серед них як іншу: часом подібну, часом неповторну.

Матеріали навчально-методичного посібника послідовно розкривають наукові й методичні засади глибинного змісту творів Бориса Грінченка та їх вплив на розвиток дитячої душевності й духовності. Дорослий через нескладний сюжет коротких оповідань, розуміння яких є посильне природним силам дитини, вправно та непомітно здатен формувати гармонійну особистість, яка живе у злагоді з природою та з собою. Посібник пропонує цілісну комплексну модель ознайомлення дітей з літературними творами.

Обґрунтовано значення та вплив на особистість різних форм життєдіяльності дітей: задоволення потреб у спостереженні за об'єктами і явищами природного простору, усвідомлення взаємозв'язків та взаємовпливів у природі, самоусвідомлення у різних видах діяльностей: провідній – ігровій, руховій, природничій, предметно-практичній, образотворчій, музичній, театральній, літературній, сенсорно-пізнавальній, логіко-математичній, мовленнєвій, соціокультурній. Детально подаються ефективні засоби реалізації завдань щодо формування природодоцільної поведінки дітей.